

Катерина Годлевська
(Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ В УГОРЩИНІ

The features of media education in Hungary, the main stages of development and the peculiarities of preparation of media teachers are characterized.

Key words: media education, media educator, professional training.

Історія розвитку медіаосвіти в Угорщині зумовлена історичними процесами, що відбуваються в післявоєнній Європі та політикою держави по відношенню до ЗМІ. Угорське співтовариство педагогів та спеціалістів в галузі кіно в числі перших усвідомили роль аудіовізуальної культури в суспільстві. В Угорщині інтеграція кіноосвіти почалася в 1957 році з відкриттям перших кіноклубів. У 1961 році був заснований Молодіжний кінокомітет, в який входили кілька організацій та інститутів, що займалися проблемами освіти. Проте в ті роки діяльність навіть громадських організацій диригувалася політичною владою.

Другий етап розпочався в 1965 році і тривав до 1978 року, коли був затверджений новий державний стандарт. На цьому етапі кіноосвіта фігурувала в навчальних планах у змістовному блоці «Естетика кіно» в рамках дисципліни «Угорська мова та література». Виходячи з цього, спеціального навчання для вчителів не було, проте в 1970-х роках сформувалися професійні робочі групи, що стали надалі основною силою педагогічних інновацій.

Третій етап розвитку медіаосвіти в Угорщині припав на 1978–1988 роки. У цей час колишній стандарт втратив свою легітимність, а разом з ним призупинилася і кіноосвіта. Протягом декількох років окремі ініціативи угорських педагогів впровадити медіаосвіту в навчальні заклади країни гальмувалися бюрократичними перепонами.

Четвертий етап тривав з 1989 по 1995 рік. Під час і після краху командно-адміністративної системи (1989–1990) угорські вчителі зіткнулися з новими викликами – відповідальністю за

розробку авторських навчальних програм. Характерним для цього періоду була стрімка зміна режиму, яка підтримувалася бажанням уряду.

В цілому четвертий етап розвитку медіаосвіти в Угорщині характеризувався альтернативними, місцевими ініціативами та експериментами паралельно з якими починається децентралізація системи освіти в цілому. До 1995 року навчальні програми були централізовані: вони були орієнтовані не на цілі, а на предмети, однакові для всіх шкіл і всіх учнів. У цих умовах кіноестетика зберегла своє місце в курсі рідної мови та літератури, але практично статус кіноосвіти знизився до факультативу.

П'ятий, ключовий етап розвитку медіаосвіти в Угорщині (1995 – теперішній час) почався з ратифікації національного освітнього стандарту, прийнятого в 1995 році. Цей документ надав медіаосвіті місце в дисципліні «Мистецтво», програма якої складалася з чотирьох змістовних блоків (Кіномистецтво, Живопис, Історія мистецтв, Комунікаційні системи). Стандарт передбачував вивчення медіа в 7-х – 10-х класах. У документі не вказувалося конкретну кількість «медіаосвітніх» годин, але пропонувалося процентне співвідношення навчальних годин по кожному блоку.

1996 рік ознаменувався створенням нового шкільного предмета «Кіноосвіта і медіаосвіта». Цей предмет був включений в державний освітній стандарт і що унікально для Європи, був введений в якості обов'язкового предмета в усі угорські середні школи. У 8 класі із загальної кількості 980 навчальних годин на рік, дисципліні «Кіно / медіаосвіта» відводиться мінімум 37 годин (тобто 1 урок на тиждень), в 11 класі із загальної кількості 762 годин – 18. У 12 класі з 800 годин – мінімум 16. З 2005 року курс «Медіаосвіта» став одним з предметів, з яких здаються випускні іспити в школі, що підвищило його престиж серед школярів, батьків і вчителів.

Після 1996 року в Угорщині були організовані регіональні медіаосвітні центри, які об'єднали різні організації (наприклад, кінотеатри, місцеві газети) в неформальну систему без внутрішньої ієрархії і зберігають гармонію інтересів і співпраця між школами і соціумом (батьківські комітети, спонсори, вузи,

окремі дослідники і т.п.). У 1996 році медіапедагоги заснували Асоціацію кіно/ медіапедагогів. Асоціація організовує національні конференції, підтримує роботу сайту. Також важливим джерелом інновацій став спонсорований урядом громадський кінофонд, який надає медіаосвіті фінансову підтримку у формі грантів.

Ключову роль у лобіюванні медіаосвіти в академічне співтовариство і в координації розвитку цього напрямку відіграє угорська Асоціація кіно і медіаосвіти. Асоціація пропонує вчителям і школярам участь у різних проектах, підтримує власний вебсайт з теоретичними та методичними матеріалами. Основні напрямки діяльності включають: програми підготовки вчителів; методичну підтримку та курси підвищення кваліфікації; роботу регіональних медіацентрів.

На професійному педагогічному рівні введення нового предмета змінило вимоги до самого педагогу. Сучасні професійні вимоги до вчителів дисципліни «Кіно і медіаосвіта» вимагають обов'язкову наявність спеціальної кваліфікації, яку вони мають здобути до 2013–2014 навчального року, а до цього часу - принаймні сертифікат про пройдений 120 годинний курс перепідготовки. Початок професіоналізації підготовки медіапедагогів було покладено в 1998 році, коли 30 вчителів на конкурсній основі було відібрано для проходження 600 годинних курсів перепідготовки за спеціальністю «Медіаосвіта» для того, щоб стати модераторами в різних областях країни. Їх завданням стала організація регіональних медіацентрів, менеджмент інтеграції медіаосвіти в їхньому регіоні, консультативна підтримка та організація курсів для вчителів. І в 1998 році таких центрів було вже 23, по одному в кожному регіоні і 3 в столиці. Починаючи з цього часу в медіацентрах проводяться курси підвищення кваліфікації для вчителів з метою ознайомлення зі зразковими програмами медіаосвіти і надання методичної допомоги в розробці власних програм, включаючи приклади методики навчання кіномови, креативної медіапедагогіки, аналізу та ін.

Але підготовка учителів не обмежилася курсами перекваліфікації, У вищих педагогічних навчальних закладах було введено новий напрямок «Медіаосвіта». Вперше набір за

цим напрямком був зроблений на факультеті естетики найбільшого угорського університету ім. Е. Лоранда (ELTE, Будапешт) в 1994–1995 навчальному році. Перші дипломовані медіапедагоги почали свою трудову діяльність з 1998 року. Курс навчання складається з 8 семестрів, а дисципліни включають історію та теорію кіномистецтва, теорію масової культури, кіно / медіакритики, телевізійні жанри, методи навчання. Аналогічні програми існують тепер і в шести інших вищих навчальних закладах Угорщини. До 2002 року 200 вчителів отримали ступінь бакалавра за напрямом «Медіаосвіта» і ще 500 пройшли курси перепідготовки.

Таким чином, ми бачимо, що медіаосвітня мотивація на сучасному етапі розвитку угорської медіаосвіти проявлена і на рівні громадських організацій, і на рівні освітніх установ, і на державному рівні системи освіти в цілому. До кінця першого десятиліття ХХІ століття в Угорщині сформувалася національна модель масової медіаосвіти. Цей досвід, безумовно, становить значний інтерес і для нас в Україні.